

Andrej Hofer,

vrl domoljub in katoličan.

III. Tiroleci poženo sovražnika prvič iz dežele.

Radostnim srcem so pozdravili vrli Tiroleci novico, da je cesarska armada užé pripravljena na boj. Nadvojvoda Ivan je bil užé odpotoval k armadi v Beljak, ter je to od tukaj sporočil Tirolcem.

S skrivnim oklicem je naznanil Andrej Hofer svojim rojakom v dan 9. aprila, da se dve cesarski armadi bližate Tirolskeje, jedna preko Solnograškega po Inskej, — druga s Koroškega po Pusterskeje dolini; prva pride v 11. ali 12. dan aprila v Inšpruk, druga v Briksen; kraljevih blagajnic naj se polasté, bavarske uradnike polové; a nikomur naj ne storé nič žalega; kakor hitro pride nadvojvoda Ivan, bodo se izplačale plače prostakom in častnikom. Imenovo je tudi poveljnike posameznim okrajem.

Cesarski so prestopili tirolsko mejo v dan 9. aprila, Tiroleci pa so zgrabili za orožje po vsej deželi. Bavarci so hoteli po Pusterskeje dolini podreti mostove, da bi zabranili avstrijskim vojakom pot; ali Tiroleci jim tega niso dopustili, premagali so sovražnika ter ga zapodili proti Inšpruku.

V tem je prekoračil tudi Andrej Hofer s svojimi Pasajerci goro Jaufen. Poprejšni večer je to naznanil svojim rojakom z naslednjim oklicem: „Jutri v dan 9. aprila odrinemo na boj za Bogá, cesarja in domovino. Slehernemu se priporoča, naj vrlo dobro udriha po sovražniku!“

Kakor po Pusterskeje in Pasajerskeje dolini, — takó so zgrabili ta dan tudi drugod Tiroleci za orožje. Sovražnik niti slutil ní, da je ustaja osnovana po vsej deželi. — Po Inskej dolini so se naraščale čete brambovcev bolj in bolj ter so potiskale sovražnika proti Inšpruku.

Samo jedna misel je navdajala vrle Tirolce in ta misel je bila sovražnika zajeti in se mesta polastiti, če bi treba bilo tudi z naskokom. Strašen boj se vname, vzlásti na mostu, katerega je branil sovražnik s topovi. Izurjenim strelcem se je posrečilo, da so kmalu postrelili topničarje, in mesto je bilo v vedno ožem krogu obkoljeno. Bavarski general je bil pripravljen, udati se, če mu dovolijo Tiroleci prost odhod. Ali teh pogojev Tiroleci niso sprejeli in boj se vname na novo. Brambovci so prodrli preko mosta, polastili so se topov ter so potisnili sovražnika v notranje mesto. Tu se jim je moral udati na milost in nemilost. Tirolcem je po tej zmagi prišlo v roke veliko število topov, streliva in druge vojaške priprave.

Nepopisljivo je bilo veselje ljudstva o tej zmagi, ki je bila živa priča, kaj premore navdušenost do vere in domoljubja.

Proti noči — ko je bilo veselje Tirolcev največje — raznesel se je glas po mestu, da se pomika francoski general Bisson s 3500 Francozi in 7300 Bavarci iz Štercinga proti glavnemu mestu, ne vedóč, da se je posadka v mestu Tirolcem užé udala. Občno veselje se je izpremenilo v strašen strah; kajti večina brambovcev se je bila užé vrnila domóv. Naglo se odpošljejo seli na vse strani, da bi brambovce zopet skupaj zbrali. Iz Hala je prišel še tist večer Jože Speckbacher, jeden najodličnejših tirolskih vodij, s svojim oddelkom v glavno mesto. Užé poprej je bil namreč zvedel, da se združeni

Bavarci in Francozi pomikajo proti mestu, in da jim je Andrej Hofer s svojim oddelkom užé za petami.

Vrli brambovci odsekajo od vseh strani sovražnej armadi odhoda, — in ko general Bisson vidi, da ne more niti naprej niti nazaj, udal se jim je v dan 13. aprila.

Še le družega dné je prišla cesarska armada do glavnega mesta, ko je bila dežela užé tako rekoč osvobodena sovražnika. Veselo zvonenje in strel iz tisoč in tisoč pušk jo je veselo pozdravil.

Takó so vrli Tirolci v štirih dneh oprostili deželo sovražnika brez pomoči avstrijskih vojakov. Le v južnih Tirolah — Tridentu — bil je še sovražnik.

Andrej Hofer, od cesarja imenovan poveljnikom, ukazal je, naj se obhajajo slovesnosti z zahvaljeno pesnijo po vseh cerkvah ter se prosi pomoč za srečen izid pričetega boja.

Zdaj je bilo treba še iz južnih Tirol sovražnika izgnati. Andrej Hofer je odrinil z brambovci proti Tridentu, kjer je bilo še kacic 10.000 Francozov. Ko so Francozi zvedeli o zmagi nadvojvode Ivana pri Sacili, umaknili so se iz Tridenta in nekaj dni pozneje iz južnih Tirol.

Koncem meseca aprila ni bilo več sovražnika v deželi, izvzemši trdnjavo Hofstein v Inskej dolini.

IV. Tirolci oprosté drugič deželo.

Vojna sreča cesarskeje armadi ni bila ugodna. Po hudih in krvavih bojih od 19.—24. aprila meseca morala se je cesarska armada iz Bavarskega umakniti; isto tako tudi armada na Laškem. Od severne in južne strani je bil toraj zopet odprt vhod v Tirole.

A tudi v tej hudej stiski ne obupajo Tirolci. Saj jim je cesar sam sporočil, da v zahvalo njihove zvestobe in udanosti ne bode po nobenej ceni odstopil dežele sovražniku. Tudi jim je podaril 200.000 gld., 70 stotov smodnika in 12 stotov svinca za potrebe deželnih brambovcev. Da-si je ta cesarjev dar zeló razveselil vrle Tirolce, vendar cesar storjene obljube ni mogel izvršiti.

V dan 11. maja je Bavarski general Vrede zopet pridrl na Tirolsko. Brambovci so mu sicer zastavili soteske, a naposled so se vendar morali umakniti in Inska dolina je bila zopet zasedena od sovražnika. Strah in gróza je navdajala prebivalce poleg ceste ležečih vasí in trgov, ker sovražnik je strašno pustošil, požigal in moril, kar koli mu je prišlo v roke.

Cesarski vojaki, da bi se združili z nadvojvodo Ivanom, zapustili so zopet Tirolsko. Bavarci zasedejo Inšpruk, misléč si, da so si s tem podjarmili vso deželo. A varali so se!

Užé so obdajali po hribih v velicem krogu za boj navdušeni brambovci sovražnika. Na čelu jim stoji — Andrej Hofer, katerega je vse spoštovalo in ljubilo. Andreju Hoferju se pridružijo še drugi vodje. Med temi se je najbolj odlikoval užé omenjeni Jože Speckbacher. Bil je bistrega uma, izvanredne telesne moči in nenavadnega poguma; vrhu tega je bil zvit, ter je znal za vsako dejanje porabiti pravi trenotek. Te njegove lastnosti so vrlo dobro služile Hoferju.

Bilo je zbrano užé precejšno kardelo brambovcev, katerim se je pridružilo še 800 avstrijskih vojakov s šestimi topovi.

Andrej Hofer je dobro znal, da s tako majheno peščico brambovcev se ne more meriti z mogočnim sovražnikom. Zategadel je stavil vse svoje upanje na Gospoda vojskinih trum, ter si je prizadeval, da jednako zaupanje vzbudi tudi pri svojih.

Napád je bil odločen v dan 25. maja.

Poprej ta večer je zbral Andrej Hofer svoje rojake okolo sebe ter jih še jedenkrat z živo besedo opominjal, naj se hrabro bojujejo za Bogá, cesarja in domovino. — Iz tisoč in tisoč ust je odmevala po nočnej tišini prisega, *da so pripravljene zadnje kapljice krvi preletiti za milo jim očevino*. V tem resnem trenutku največjega navdušenja povzdigne Andrej Hofer oči in roki k nebu ter zaobljubi v imenu vseh slovesno posvetiti Tirolsko presvetemu Jezusovemu srcu, ako mu Bog podeli zmago nad sovražnikom.

Zarano družega jutra so napadli brambovci sovražnika v treh oddelkih. Na obeh stranéh se je bojevalo vrlo hrabro. Sovražnik se je trudil, da porine brambovce z višin; ali ti so vse napade srečno odbili. Po višinah okolo Inšpruka je trajal boj pozno v noč. Zmaga ni bila odločena.

Bavarski poveljnik je poprosil brze pomoči s Solnograškega. A ker je bil Napoleon po nesrečnej bitki pri Aspernu združil vso armado okolo Beča, dobil je le malo vojakov.

Tudi Andrej Hofer je v tem nabiral brambovcev od vseh krajev; preskrbel se je s potrebnim strelivom in živežem ter je odločil v dan 29. maja sovražnika na novo zgrabiti.

Iz vseh krajev hité ta dan brambovci s svojimi vodji k And. Hoferju. S križem v roci je spodbujal kapucin o. Joahim Haspinger brambovce k srčnosti. Ljut boj se je vnel po vsej črti. Kmalu se posreči Tirolcem, da so potisnili sovražnika na plano. Proti večeru zvé Andrej Hofer, da mu hité na pomoč nove čete brambovcev iz gorenje Inske doline; zatorej reče, naj prenehajo od boja, da si malo odpočijejo. Družega dné je mislil z novimi močmi sovražnika napasti. Ali previdni sovražni general je po noči po tolikih žrtvah na tihoma zapustil glavno mesto ter je bežal po Inskej dolini proti meji.

Mnogo pogumnih brambovcev je žrtvalo ta dan svoje življenje, a še večja je bila sovražnikova izguba. Zopet so Tirolci uplénilli mnogo topov in streliva.

Družega dné so brambovci zasedli glavno mesto Tirolske. Vse se je gnjetlo okolo Andreja Hoferja, kajti sleherni je hotel videti slavnega vodjo kmetov. Sovražnik pa se je vedno bolj pomikal iz dežele in v dan 1. junija — bil je ravno praznik presv. Rešnjega telesa — zopet ni bilo več sovražnika v deželi.

Redko kedaj se je spreved na sv. Rešnjega telesa dan slovésnejše obhajal, nego li ta dan po Tirolskem. Iz tisoč in tisoč src so kipele zahvalne molitve in pesni k Gospodu vojskinih trum za srečno zmago.

Zdaj je bila prva skrb Andreja Hoferja, da se pred bojem storjena obljuba tudi vestno izpólne.

Zategadel je zaukazal, naj se praznik Jezusovega srca obhaja po vsej Tirolskej kakor zapovedan praznik. Pri vseh pobožnostih, ki so se obhajale na čast Jezusovemu srcu, bil je Andrej Hofer prvi; s svojim lepim zgledom je v nemal rojake k pobožnosti in daljnemu zaupanju v božjo pomoč.

Tako so Tirolci pod vodstvom priprostega kmeta Andreja Hoferja drugič svojo domovino oprostili sovražnika. (Dalje prihodujič.)

Kdor hoče preveč imeti, dobode premalo.

Trgovec je po cesti jezdil v semenj, a mej potjo mu je zadaj na sedlu oslabela ter odpadla usnijena vreča, v katero je bil spravil tudi osemsto zlatnikov. Takój za njim pride nekak tesár, ki vréčo najde, pobere in stóprav domá razveže ter vidi, da so i novci v njej. Prvo nedeljo potem je bilo v cerkvi te vasi, kder je stanoval tesár, oznanjeno zjutraj, da je osemsto zlatnikov izgubljenih, a kdor jih je našel, da vzpríme sto zlatnikov obrestka, če prinese, kar je našel. Tesárja nij zjutraj bilo v cerkvi, nego mislil je iti ob 10. uri, in za tega delj nij slišal oznanfla. Ali mej kcsilom je pripovedovala žena, da se je izgubilo osemsto zlatnikov, a kdor jih prinese, da sto zlatnikov dobode obréška. „Oh, zakaj najsimo novcev našli mi,“ vzdahne gospodinja, „da bi zdaj imeli teh sto zlatnikov!“ Mož jej reče: „pojdi v górnjico! V kotu za mizo pod klopjó leží usnijena vréča. Vzemi in prinesi jo dôlu!“ Žena je šla, kakor je vélel mož, in prinesla vréčo. Tesár jo zopet razveže in prešteje svitle novce. Bilo je osemsto zlatnikov, baš kakor je v cerkvi oznanil duhovnik. Tesár otide k duhovnema, ter ga povpraša, ali je rés, kar je bilo oznanjeno, da hoté dati sto zlatnikov ónemu, ki prinese izgubljeno vréčo? Duhovni mu odgovori: „to je res!“ A tesár mu dé: „pošljíte po trgovca! Vréča z novci vréd je najdena.“ Trgovec je prišel vesel, in preštévši novce tesárju vrgel dva zlatníka, govoreč: „ná! ta dva zlatníka ti darujem; kajti uže poprej si odštél sebi sto zlatnikov iz vréče, v katerej jih je bilo devetsto.“ Tesár zavpije: „ne govóri takó! Nijsem vzel niti srebrníka niti zlatníka! Kolikor je v tvojej vréči bilo, toliko je še zdaj. Pošten človek sem!“ — Zaradi tega prepira so bili novci neséni v sódnico, a trgovec in tesár sta šla obá pred sódca. Tožbo sta pognala in tekla je dolgo; a napósled je bil urečén dán, katerega se jima sodba razglási. Zbralo se je mnogo ljudíj, slišati hotečih, kakó bode sojeno. Najprvo sodec povpraša trgovca, ali more priseči, da je izgubil res devetsto zlatnikov? Trgovec reče: „kaj ne bi môgel!“ Sódec mu velí: „vzdigni prste in prisézi!“ Trgovec priseže. Potem sodec povpraša tesárja, če more i on priseči, da nij našel več, nego li osemsto zlatnikov? Tesár odgovori: „kakó ne bi!“ in priseže. A zdaj sodec reče: „obá sta prisegla prav. Trgovec! poišči ónega, kateri je našel tvojih devetsto zlatnikov, a tí, poštenu tesár moj! uživaj, kar tí je Bog na césto vrgel, dokler se ne oglási, kdor je izgubil res osemsto zlatnikov!“ — Vsak je pohvalil sodbo, in tudi je hvalna, kajti laž je v njej za úho udarila sama sebe, ter izpolnil se je progovor: kdor hoče preveč imeti, dobode premalo.